

**UNIVERSITY GOCE DELCEV – STIP
FACULTY OF LAW**

**STUDENT'S
SOCIAL
SCIENCE
JOURNAL**

YEAR 2018, ISSUE NUMBER 4

**STUDENT'S SOCIAL SCIENCE JOURNAL
FACULTY OF LAW
UNIVERSITY GOCE DELCEV – STIP**

**Year 2017, Issue Number 4
ISSN 2545-4021**

Publisher:

prof. Jovan Ananiev, Ph.D

Editorial Board

prof. Blažo Boev, Ph.D

prof. Liljana Gudeva – Koleva, Ph.D

Risto Kostruranov, LL.M

prof. Jovan Ananiev, Ph.D

Ass. Prof. Ana Nikodinovska Krstevska, Ph.D

International Editorial Board

Ivan Ilic

Faculty of Law, University in Nis, Serbia

Agim Nuhiu

Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia

Dunja Duić

Faculty of Law in Osijek, Croatia

Olga Koshevaliska

Assistant professor at the Faculty of Law
Goce Delchev University in Shtip, Macedonia

Elena Maksimova

Teaching assistant at the Faculty of Law,
Goce Delchev University in Shtip, Macedonia

Ana Nikodinovska Krstevska

Assistant professor at Faculty of Law,
Goce Delcev University in Shtip, Macedonia

Olga Sidenko

Senior lecturer in political science at Voronezh state University,

Lecturer at Voronezh State University, Russia

Dimitar Apasiev

Assistant professor at the Faculty of Law,
University Goce Delcev – Shtip, Macedonia

Andon Majhoshev

Assistant professor at the Faculty of Law,
University Goce Delcev – Shtip, Macedonia

Darya Scheglova,

Senior lecturer in political science at Voronezh state University,

Lecturer at Voronezh State University, Russia

Boryana Aleksandrova

Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Bulgaria;

Faculty of Law, Department for International Law and International Relations, Bulgaria
Giorgia Bevilacqua
National Research Council, Institute for Research on Innovation and Services for Development “, Italy
Nives Mazur Kumrić
Faculty of Law, University of Liège, Belgium

Editorial Staff

Ass. Prof. Ana Nikodinovska Krstevska, Ph. D
Ass. Elena Maksimova, LL.M.
Elena Trajkovska, Student
Kire Ivanov, Student

Editor in chief

Ass. Prof. Ana Nikodinovska Krstevska, Ph. D

Language editor

Danica Gavrilovska-Atanasovska
(Macedonian language)

Technical editor

Slave Dimitrov
Blagoj Mihov

Address of the Editorial office

University Goce Delcev – Stip
Faculty of Law
ul.”Krstev Misirkov” BB PO.BOX 201
PO. Box 201, 2000 Stip
Republic of Macedonia

СОДРЖИНА:

АТАНАСОВСКА Невенка, *ПРАВНАТА ИНФОРМАТИКА И НЕЈЗИНАТА ПРИМЕНА*.....стр.5

БОГДАНОВА-СМИЛЕВСКА Билјана, *КРИВИЧНО-ПРАВНА ОДРЕДЕНОСТ НА ЗЛОУПОТРЕБАТА НА ДРОГА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА*.....стр.11

БОЖИНОВСКА Елица, *АКРЕДИТИВОТ КАКО БАНКАРСКИ ИНСТРУМЕНТ ВО МЕЃУНАРОДНИОТ ПРОМЕТ НА СТОКИ И УСЛУГИ*.....стр.23

ГОЦИРОВ Кирил, *ЕВРОПЕИЗАЦИЈАТА НА ЗАПАДЕН БАЛКАН*.....стр.31

ЗАХОВА Цветанка, *ОДГОВОРНОСТ НА ПРЕВОЗНИКОТ ВО МЕЃУНАРОДНИОТ ПРЕВОЗ НА СТОКА*.....стр.37

ИЛИЕВА Ивана, *ПОИМОТ РЕОРГАНИЗАЦИЈА И ПЛАН ЗА РЕОРГАНИЗАЦИЈА ВО СТЕЧАЈНА ПОСТАПКА ВО ПРАВОТО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА*.....стр.47

МИЦЕВСКА Каролина, *ОДНОСИТЕ СО ЈАВНОСТА И ВЛИЈАНИЕТО ВРЗ ЈАВНОТО МИСЛЕЊЕ*.....стр.55

МЛАДЕНОВА Ева, *АНАЛИЗА НА МАКЕДОНСКИТЕ БЕРЗАНСКИ ИНДЕКСИ МБИ10 И ОМБ СО ПОСЕБЕН ПРЕГЛЕД НА 2016 ГОДИНА*.....стр.63

РИБАРЕВ Симеон, *ОБВРСКИТЕ НА ИЗВЕДУВАЧОТ КАЈ ДОГОВОР ЗА ГРАДЕЊЕ СПОРЕД МАКЕДОНСКОТО ПРАВО*.....стр.73

СТОЈАНОВА Жаклина, *ПОЛОЖБА НА СТРАНСКИТЕ РАБОТНИЦИ, МИГРАНТИТЕ И ЛИЦАТА БЕЗ ДРЖАВЈАНСТВО СПОРЕД МАКЕДОНСКОТО НАЦИОНАЛНО ПРАВО*.....стр.83

ХРИСТОВ Павле, *НАДВОРЕШНА ПОЛИТИКА НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА КОН РЕПУБЛИКА ТУРЦИЈА*.....стр.91

СЕКЦИЈА ПОСВЕТЕНА НА АНТИДИСКРИМИНАЦИЈА, ПРЕВЕНЦИЈА НА ГОВОР ОД ОМРАЗА И КРИМИНАЛ ОД ОМРАЗА.....стр.99

АМЕДОВ Абдул, *ДИСКРИМИНАЦИЈА ВРЗ ОСНОВА НА НАЦИОНАЛНА ПРИПАДНОСТ*.....стр.101

БОЖИНОВСКА Елица, *ПРАВО НА АБОРТУС И ЗАКОНСКИТЕ ПРОЦЕДУРИ ПРИ ОСТВАРУВАЊЕ НА ОВА ПРАВО*.....стр.105

ЗАХОВА Цветанка и КОСТУРАНОВА Ана, *ГОВОРОТ НА ОМРАЗА ВО ЈАВНИОТ ДИСКУРС И НИВОТО НА НЕГОВА ТОЛЕРАНЦИЈА ВО МАКЕДОНСКОТО ОПШТЕСТВО*.....стр.111

ЈОВАНОВА Душица, <i>ГОВОР НА ОМРАЗА И МЕДИУМИ</i>	стр.117
КАРОВА Марина, <i>ЗАБРАНАТА ЗА ТОРТУРА НА МЕЃУНАРОДНА И НАЦИОНАЛНА СЦЕНА</i>	стр.121
МАРИНКОВА Марија, <i>ГОВОР НА ОМРАЗА И МЕДИУМИ</i>	стр.129
МИТРОВИЌ Давид, <i>НЕЗАВИСНОСТ НА СУДСТВОТО КАКО ЗНАЧАЕН ПОСТУЛАТ ВРЗ КОЈ СЕ ЗАСНОВА ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО</i>	стр.153
НИКОЛОВ Иван и КАРОВА Марина, <i>СЛОБОДА НА ИЗРАЗУВАЊЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА</i>	стр.159
НИКОЛОВ Иван, <i>КРИМИНАЛ ОД ОМРАЗА И МАРГИНАЛИЗИРАНИ ГРУПИ</i>	стр.163
РАЈЧИНОСКИ Ѓорѓи, <i>ПОЛИТИЧКА ДИСКРИМИНАЦИЈА СО ОСВРТ НА ПОЛИТИЧКАТА ДИСКРИМИНАЦИЈА ВО РАБОТНИТЕ ОДНОСИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА</i>	стр.169
РИСТОВСКА Венета, <i>ПРИПАДНОСТА КОН ЕТНИЧКИТЕ ЗАЕДНИЦИ И ВЕРСКИТЕ УБЕДУВАЊА КАКО ОСНОВИ ЗА ДИСКРИМИНАЦИЈА ВО РАБОТНИТЕ ОДНОСИ</i>	стр.177
СТЕПАНОВСКА Моника, <i>РАСА, БОЈА НА КОЖА И ЕТНИЧКА ПРИПАДНОСТ – ДОМИНАНТНИ ОСНОВИ ЗА ДИСКРИМИНАЦИЈА</i>	стр.183
ТОМЧЕВСКА Симона, <i>ДИСКРИМИНАЦИЈА БАЗИРАНА ВРЗ ПОЛ</i>	стр.189
ТРАЈКОВА Александра, <i>РОДОВА РАМНОПРАВНОСТ И ДИСКРИМИНАЦИЈА НА ЖЕНАТА</i>	стр.195
ЧЕСТОЈНОВА Пепица, <i>ДИСКРИМИНАЦИЈА ВРЗ ОСНОВА НА ЕТНИЧКО ПОТЕКЛО</i>	стр.199

РОДОВА РАМНОПРАВНОСТ И ДИСКРИМИНАЦИЈА НА ЖЕНАТА

Апстракт: Иако идеалите за човековите права се на врвот во практиката на современата социјална работа и на интернационалниот политички дискурс, сепак сè уште не се постевени цврсти темели за родова рамноправност. Борбата на жените за нивното признавање како човечки битија и за стекнување на основните човекови права сè уште не е завршена. И покрај тоа што нивната положба е подобрена на многу начини глобално и покрај растечкиот процент на застапеност на жените во различни општествени сегменти, уште постои разлика меѓу половите во општеството и се јавува назаднување во целосното остварување на човековите права на жените во целиот свет. Поделбата на трудот врз основа на родовата припадност е една од структурните димензии на сиромаштијата којашто влијае врз жените. Вака поставено, во ова научно дело се зборува за дискриминацијата на жената во политичко, економско, општествено, културно, граѓанско или друго поле, дава јасна слика за постоењето на родова нееднаквост и ја истакнува работата на меѓународните и национални органи за заштита, унапредување и имплементација на основните човекови права на жената и родовата еднаквост.

Клучни зборови: *рамноправност, дискриминација, жена, права, застапеност*

TRAJKOVA Aleksandra

GENDER EQUALITY AND DISCRIMINATION AGAINST WOMEN

Abstract: Even though ideals of human rights are on the top of the practice of the modern social work and international political discourse still firm grounds hasn't been set for gender equality. Women's fight for their acceptance as a human beings and having human rights is not done yet. Beside the fact that their status is better than before, beside the growing percent of woman in different societies, there is still a difference between sexes in society and there is a step backwards in the full realization of women's human rights worldwide. The division of effort based on the human gender is one of the structure dimensions of the poor that is among the women.

So with all being said in this scientific work we speak about discrimination of the women's in political, economical, social, cultural or other fields and it gives clear view clear picture of gender inequality and stands out the work of the international and national authorities for protection, promotion and implementation of the basic human rights of the women and gender equality.

Key words: *equality, discrimination, women, rights, participation.*

Вовед

„Сите човечки суштества се раѓаат слободни и еднакви во достоинството и правата. Секој има право на живот, слобода и безбедност на личноста“. Станува збор за секое живо човечко суштество без разлика на пол, раса, боја на кожата, јазик, вера, политичко убедување, припадност на национално малцинство, материјална положба или кој и да е друг статус. Со тоа што и жените се човечки суштества, претпоставуваме дека и тие ги уживаат своите права. Де јуре тие ги уживаат своите права, затоа што постојат повеќе меѓународни договори за заштита на

правата на жената. Но, да се прашаеме, зошто постојат посебни договори за заштита на правата на жената? Зошто правата на жената се одделуваат како посебни права? Одговорот лежи во традиционалната практика, каде што се вкоренети стереотипите и наметнувањето на родовите улоги врз децата уште при раѓање.

Во традиционалното општество постоела строга хиерархиска поставеност во сите општествени односи. Жените биле целосно исклучени од јавниот живот. Во семејството мажот имал улога на патријарх, неприкосновен господар во својот дом. Патријархалната концепција за односите меѓу половите, присутна во стариот режим, се прифаќа како основа за регулирањето на односите меѓу мажите и жените и во Граѓанскиот законик на Наполеон од 1804 година. Наполеон ја поддржува идејата за доминацијата на мажот и вели: „*Жената треба да знае дека со излегувањето од таторството на семејството, таа влегува под таторство на мажот*“. Оваа моќ која мажот ја поседувал/поседува предизвикувала/предизвикува чувство на потчинетост кај жената, што резултирало и сè уште резултира со уништување на самопочитта и самодовербата и ограничување на своите амбиции. Оваа положба на потчинетост која жените ја искушувале секојдневно во минатото, но и сега се отсликува преку најразлични форми на дискриминација, потценување, контрола, насилство во семејството, на работното место и во општеството.

Моќта произлегува од контролата на ресурсите, а со тоа што мажот претставува глава на семејството, тој економски придонесува за семејството, со што бил единствениот кој можел да раководи со ресурсите. Веќе нагласената моќ на мажот, тој ја користи и за вршење контрола над жената. Преку контрола на нејзината мобилност, односно дали и кога смее да го напушти домот, дали смее да стапува во контакт со други лица од спротивниот пол. Се контролира работната сила на жената, во домот да се грижи за децата, сопругот и останатите членови во семејството. Честопати се случува жената да биде принудувана или спречувана да работи платена работа. Потоа, сексуалноста на жената е контролирана преку силувањето или закана за силување, преку присилување да се занимаваат со проституција од страна на маж и на други начини. Дури во голем број општества жените ја немаат ниту слободата да решат колку деца ќе имаат, кога ќе ги имаат, дали можат да користат средства за контрацепција и дали имаат право да ја прекинат бременоста.

Порано се загрозуваше и имотната состојба на жената со верувањето дека имотот и оставнината ги наследувале само машките деца. Покрај ова и религиозните ставови биле неминовни, се верувало дека жената била направена од ребро и поради тоа, всушност, била слуга на мажот. Денес, преку начелото на лаицитет кое претставува отстранување на влијанието на црквата во регулирањето на семејните и други општествени односи, овие ставови немаат големо значење. Поради долготременското угнетување на жените, лишувањето од сопствените права или наметнување на специфични права и обврски кои не биле својствени за мажите, се појавуваат феминистичките движења, кои се залагаат за ослободување на жената од сите традиционални ставови и верувања за нејзините вредности и способности како човечко битие, ослободување од долготрајната практика на угнетување и наметнување на понизни улоги со кои се одредува нејзиниот статус во општеството. Различни облици на феминизам нудат различни анализи и аспекти на сфаќање на состојбата во која се наоѓаат жената и женските деца, чии дејствија се насочуваат кон подигање на свеста.

Прво, будење на жените од зимски сон и укажување на нивните права и второ, прифаќање на таа еднаквост и рамноправност од страна на мажите, прифаќање на жените како комплетни личности со свои права и интереси, кои придонесуваат во подобрувањето на општеството. Седумдесеттите години го претставуваат периодот кога на жените им беше посветено значајно внимание. Поттикнати и предводени од феминистичките движења се одржува Првата светска конференција за жените во Обединетите нации и прогласување на 1975 година за Година на жената. Потоа следеа женските светски конференции и форуми на невладини организации од 1980 г. во Копенхаген, 1985 г. во Наироби, како и низа женски конференции и форуми на невладини организации во 1990 г., кои кулминираа со одржување на Четвртата светска женска конференција

во 1995 година во Пекинг. Жените открија и развија нови вештини и средства за зголемување на степенот на примена на женските права на локално, национално и глобално ниво. Како извори на женските права можеме да ги земеме во предвид многубројните меѓународни конвенции донесени од страна на Обединетите нации, меѓу кои најважна е Конвенцијата за елиминација на сите форми на дискриминација на жената од 1979 година, во која дискриминацијата врз жената е експлицитно забранета. За Република Македонија од големо значење е пекиншката платформа за акција преточена во одредбите на Националниот план за акција за рамноправност помеѓу половите на Република Македонија, усвоен од страна на Парламентот во мај 2000 година. Пекиншката декларација и платформа за акција е меѓународен договор усвоен на Четвртата светска конференција на жените во 1995 г.

Платформата има за цел да ја обезбеди родовата еднаквост, фокусирајќи се на 12 приоритетни области: жените и животната средина; жените во власта и донесување одлуки; женските деца; жените и економијата; жените и сиромаштијата; насилството врз жените; човековите права на жените; образование и обука на жените; институционални механизми за унапредување на жените; жените и здравјето; жените и медиумите; жените и вооружен конфликт; подробните меѓународни документи, всушност го прикажуваат резултатот од досегашната борба на жените, која сè уште не е завршена. Вистинското прашање ќе биде: Зошто, после толку години на инсистирање, барање, повикување „женските права се човекови права“, уште стоиме во место? Со глобализацијата и модернизацијата секојдневно напредуваме во политичко, економско, општествено, културно, граѓанско или друго поле. Сите сме свесни за состојбата на жените и потребата за нивно изедначување со мажите. Веќе се добиени оредени права за нормално битисување како независни личности, меѓутоа она што ја кочи, уназадува, оспорува оваа еволуција на добивање основни права на жената, се нашите идеи, претпоставки и очекувања за различните родови улоги на половите, кои не напредуваат. Уште потсвесно се прифаќаат традиционалните ставови. По враќањето од платежната работа која ја има една жена, од неа се очекува да ги заврши сите домашни обврски, да се грижи за сите членови на семејството, со што во суштина работните часови на жената не завршуваат. Таа е првата која ќе стане наутро и последна која ќе легне да спие навечер.

Поради овие очекувања во суштина и опстојува дискриминацијата. Дискриминација е ограничување, оспорување на правата на определена општествена група од страна на доминантна општествена група; правна нееднаквост. Со правна нееднаквост жените секојдневно се среќаваат, пример, на работното место. Имено за извршување на иста работа, жените се помалку платени во однос на мажите. Во 2011 година Светската банка објави дека жените сочинуваат 40% од светскиот пазар на труд, но поседуваат 1% од светското богатство. И при самото вработување често се среќаваат со прашања како: Дали е мажена? Дали има деца? Кога планира да има деца?, исто така и се случува жената да биде отпуштена од работа поради бременост. Слична е ситуацијата и во политиката. Ако хиерархиски ги гледаме функциите на државните службеници, јасно ќе видиме дека: колку се повисоки функциите, толку помалку жени има. Иако денес не се гледа силата, туку иновативноста, знаењето и умешноста за лидерство.

Биолошката разлика меѓу половите не можеме да ја негираме, таа постои и ќе постои. Од друга страна, социолошката разлика се учи. Сето она што го прават жените и мажите, и сето она што од нив се очекува, со исклучок на нивните полово определени разлики (раѓање деца и доење) може да се промени. Луѓето се родени како женски или машки, но тие учат да бидат девојчиња или момчиња кои ќе израснат во жени или мажи. Меѓутоа, во процесот на социјализација и во секојдневната интеракција се пренагласува таа разлика и се интерпретира како начин на подобрување на општеството. Проблемот со родовата припадност е тоа што ни припишува одредени улоги, ни припишува какви треба да бидеме и како е правилно да се однесуваме, отколку да ги препознае и прифати различните квалитети во поединецот, такви какви што се. Замислете колку посреќни и послободни би биле доколку на нашите раменици го немавме товарот од

родовите очекувања. Рушењето на ваквите очекувања и стереотипи е клучот за позитивни општествени промени. Бидејќи само така ќе изградиме генерации на прогресивни луѓе кои сфаќаат дека родовата рамноправност, правата и еманципацијата на жената имаат подобрувачки ефект врз мирот и стабилноста, одржливиот развој, економијата и човековите слободи и права.

Користена литература:

Весна Јованова, Јасминка Фришчиќ и Даниела Димитриевска. ЕСЕ. Жените тоа го можат
Љиљана Спировиќ Трпеновска, Дејан Мицковиќ и Ангел Ристов (2013). Семејно право. Скопје:
Културна установа Блесок
Марија Ивановска (2007). Водич во феминистичката и родовата терминологија. Скопје: Акција
Здруженска
Универзална декларација за човекови права; член 1 и член 3